

DESTEK EĞİTİM ODALARININ EĞİTİME KATKILARINA İLİŞKİN PAYDAŞ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Mükremin GÜNGÖR¹

Öz

Bu araştırmanın amacı, destek eğitim odasından faydalanan öğrenci, öğrenci velisi, öğrenciye destek eğitim veren öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşlerini incelemek ve bu odadan alınan eğitim hizmetinin öğrenmeyi etkileme ve geliştirme işlevini araştırmaktır. Çalışma Ocak-Şubat 2019 tarihleri arasında İstanbul, Mersin ve Manisa illerinden destek eğitim odası uygulaması yapılan bir ilkokul, bir ortaokul ve bir lisede; destek eğitim odasından yararlanan 9 öğrencinin, velilerinin (n=9), destek eğitim odasında eğitim aldıkları öğretmenlerinin (n=9) ve 9 okul yöneticisinin gönüllülük beyanı ile yürütülmüştür. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim ile desenlenmiş ve çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Ulaşılan sonuçlar betimsel analiz ile incelenmiştir. Edinilen bulgulara göre; okullarda kaynaştırma yoluyla eğitime erişen öğrencilerin sayısı ve destek eğitim odalarından faydalanan öğrencilerin sayısı arasında, öğrenciler hakkında kaynaştırma tedbiri alınmasının üzerinden geçen süre ve bu öğrencilerin destek eğitim odasından faydalandıkları süre arasında anlamlı farklılıklar olduğu düşünülmektedir. Araştırma ile destek eğitim odasının, uygulanmasında çeşitli problemler, eksiklikler ve belirsizlikler ile karşılaşılrsa da yararlı bir uygulama olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma eğitimi, destek özel eğitim, destek eğitim odası

Analysis of Stakeholder Opinions on the Contributions of Support Training Chambers to Education

Abstract

The purpose of this research is to examine the opinions of students, parents of students, teachers and school administrators who benefit from the support education room, and to investigate the function of the education service received from this room to affect and improve learning. The study was conducted in a primary school, a secondary school and a high school in Istanbul, Mersin and Manisa provinces where support education room was implemented between January-February 2019; The study was carried out with the voluntary declaration of 9 students who benefited from the support education room, their parents (n=9), their teachers (n=9) who were trained in the support education room and 9 school administrators. In the research, it was designed with the interview method, one of the qualitative research methods, and the semi-structured interview technique was used in the study. The obtained results were analyzed with descriptive analysis. According to the obtained findings; It is thought that there are significant differences between the number of students accessing education through inclusive education in schools and the number of students benefiting from support education rooms, the time elapsed since the inclusion measure was taken about students and the time these students benefited from the support education room. With the research, it has been concluded that the support training

¹ **Sorumlu Yazar:** Eğitim yönetimi uzmanı, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü, mukreminungor.71@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-7129-4371

room is a useful application, although various problems, deficiencies and uncertainties are encountered in its implementation.

Keywords: Inclusive education, special education, resource room education.

Giriş

Hizmet kavramı, genel olarak bireylerin ya da birey gruplarının ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, belirli fiyat aralıklarında satışa sunulan ve herhangi bir malın mülkiyetini gerektirmeyen, yarar ve doyum oluşturan sosyal faaliyetler bütünü olarak nitelendirilmektedir (Kaya ve Daşdan, 2000). Ülkemizde sunulan eğitim hizmetleri de gelişmişlik göstergesi olarak değerlendirilir. Hizmet sektörü; gelişmiş, sistemini, standardını oluşturmuş, bir hizmetin ilk halinden son haline kadar haritalandırıldığı, hinterlandının açıklandığı ve paydaşlarına sorumluluk verilerek toplum olma ve beraber yaşayabilme dürtüsünün oluşturulmasında taşıdığı önemle muhasır medeniyet olmanın en büyük temel taşıdır. Yıldız (2008)'a göre gelişmiş ülkelerde genel ekonomi içinde hem en büyük payı oluşturan, hem de istihdamın ağırlıklı olarak yer aldığı sektör hizmetler sektörüdür. Eğitim de bir hizmet dalıdır ancak eğitimde müşterinin kim olduğu diğer hizmet alanlarındaki kadar belirgin değildir (Cruickshank, 2003). Bu bağlamda eğitim hizmetleri özellikle özel eğitim hizmetlerinin gelişiminin sık aralıklarla incelenerek ortak paydanın kuvvetlendirilmesi sağlanmalıdır. Denetim, yönetimin alt süreçlerinden biri olarak kurum yöneticisinin yapması gereken işlerden biri olarak görülmektedir. Ancak, yöneticilerin uzmanlıklarının yetersizliği nedeniyle denetimi, alanının uzmanı olan denetmenler yürütmüşlerdir. İlk başta farklı amaçlarla farklı biçimlerde uygulanan denetim, çağdaş gelişmeler ışığında amacı eğitimle ilgili her şeyin düzeltilmesi ve geliştirilmesi olan etkinlikler bütünü olarak algılanmaktadır. (Başar, 2006).

Okul örgütlerinin de örgütsel yapıda bulunduğu konum itibarıyla dengede kalması için okul çevresinden dönüt alması gerekmektedir. Bu nedenle, okul yönetiminin okulun düzenlediği, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerden okul çevresini ne ölçüde bilgilendirdiği tepkilerini ne düzeyde dikkate aldığı, yapılacak etkinlikleri öğretmen, öğrenci, veli ve okul çevresiyle ne ölçüde paylaştığı, etkinlik düzenlenmesinde kararın birlikte oluşturulması için ne derece fırsat verdiği konularının bilinmesi, sistemin daha etkili çalışması için zorunlu hale gelmiştir. (Kapusuzoğlu, 2008). Bu bağlamda ortak paydanın kuvvetlendirilmesi için sistem bileşenlerinin zaman içerisindeki faaliyetlerinin etkili değerlendirilmesi önemlidir.

Özel gereksinim terimi ile genellikle öğrenme ve öğretim için ek desteğe ihtiyaç duyan öğrenciler kastedilir. Ulusal ve uluslararası alan yazında özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler özel eğitim ihtiyacı şemsiyesi altında değerlendirilir (Hardman, Egan ve Drew, 2017).Kaynaştırma; özel gereksinimli bireylerin toplumdan dışlanmalarını engeller, bu bireylerin topluma uyum sağlamalarını ve akranları ile benzer deneyimler ediniş ortak kültürde bütünleşmelerini sağlarken bir yandan da destek eğitim hizmetleri ile özel gereksinimlerini karşılar, potansiyellerini en üst düzeye çıkarır ve kendilerine yetebilen, topluma faydalı bireyler olmalarını sağlaması açısından önem arz eder. Bir arada yaşadığımız çevrede her şey bir birini tamamlayan ana bütünün bir parçasıdır.

Eğitim sistemi içerisinde tipik gelişim gösteren bireylerden anlamlı olarak farklılaşan ve görme yetersizliği, işitme yetersizliği ya da bedensel yetersizliği olan, otizm spektrum bozukluğu olan ya da özel yetenekli olan öğrenciler özel gereksinimli olarak adlandırılmaktadır (Çuhadar, 2014). Bu bireylere gereksinim duydukları alanlara göre eğitim ortamının oluşturulması süreci özel eğitim olarak adlandırılabilir. Özel gereksinimi olan

öğrencilerin eğitiminde amaç bağımsız yaşayabilen, karşılaştığı güçlükler ile başa çıkabilen bireyler olması için ihtiyaç duyduğu alanlar başta olmak üzere bütüncül olarak desteklenmesidir. Bu bağlamda özel gereksinimi olan öğrencilerin karşılaştıkları güçlüklerin giderilmesi ve ihtiyaç duydukları özel ortamların, programların, özel yetiştirilmiş personel ve özel eğitim öğretim araç gereçlerinin sağlanması gereklidir. Bu bağlamda tam zamanlı kaynaştırma yolu ile eğitim hizmetinden yararlanan özel gereksinimi olan öğrencilere ihtiyaç duydukları desteği sağlamak adına destek eğitim odaları hizmete alınmıştır (ÖEHY, 2018).

Kaynaştırma, “herkese eşit eğitim fırsatı sağlaması” düşüncesiyle, 1970’li yıllarda İskandinav ülkelerinde ortaya çıkan ve sonra, Avrupa ve Amerika’ya sıçrayan normalleştirme ilkesinin eğitsel bir sonucudur (Diler, 1998). Ülkemizde kaynaştırma yoluyla eğitimin tanımlandığı ilk kanunun 1980’li yıllarda çıkarılmış ancak belirsizlikler giderilmemiş; 1990 yılında düzenlenen Şura’da kaynaştırmanın kapsamının genişletilmesi vurgulanmıştır. Tarihsel sürece bakıldığında kaynaştırma/bütünleştirme eğitim uygulamalarını destekleyen bir çok uluslararası anlaşma ve deklarasyon mevcuttur. Bunlardan en önemlisi 1994 yılında odak noktası özel gereksinimli bireylerin eğitimi olan birçok devlet temsilcisinin ve uluslararası örgütün bir araya geldiği Salamanca Konferansıdır (Yazçayır, 2020). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde (ÖEHY); kaynaştırma özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin, her tür ve kademede diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitim olarak tanımlanmaktadır. (ÖEHY, 2018). Bu bağlamda uygulamalardan fayda sağlanabilmesi için tüm paydaşlara görev düşmektedir. Destek eğitim odaları kaynaştırma yolu ile eğitime erişen yetersizlikten etkilenmiş ve resmi tedbir olarak tam zamanlı kaynaştırma kararı olan öğrencilere sunulan eğitim hizmetinin temel unsurudur (ÖEHY, 2018). Bu bağlamda destek eğitim odalarında kaynaştırmadan yararlanan öğrencilere bireysel ya da gurupla ek dersler sunulmaktadır.

Kaynaştırma bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarının temel amacı, özel gereksinimli öğrencilerin normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte aynı ortamda, en iyi eğitim ve sosyal olanaklarına sahip olmasıdır (Yazçayır, 2020). Kaynaştırma eğitiminin amacı, özel gereksinimli bireyin eğitsel amaçlarının karşılanması için desteklenmesi, toplumun en küçük birimi olan aileden öğrencinin okula dâhil edilmesi; okul içerisindeki koşuşturmacada varlığını hissetmesi ve hissettirmesi ile bireysel farklılıklara yönelik olumsuz tutumların ve davranışların engellenmesidir. Toplumun devamı için kültürel aktarımın sağlanması amacıyla eğitim hizmetleri sunulur. Son 20 yıla bakıldığında özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin toplumsal bütünleşmeye ulaşması için ilk adımlar çocukluk ve eğitim yıllarındaki başarılı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarından geçmektedir (Yazçayır, 2020). Eğitim, öğretimi kapsayan hayat boyu süren gelişim sürecidir. Bu gelişimin devamı bireylere ulaşma ve bireylerin eğitim sistemine adaptasyonu ile mümkündür.

Kaynaştırma eğitimi ülkemizde üç boyutlu olarak yürütülmektedir. Bunlar, tersine kaynaştırma, yarı zamanlı kaynaştırma ve tam zamanlı kaynaştırmadır. ÖEHY (2018)’de özel gereksinimi olan bireylere kaynaştırma yoluyla eğitim; akranları ile aynı sınıfta tam zamanlı olarak sürdürülebilir ifadesi ile yerini almıştır. Adaptasyonun etkisi ortak faydanın sürdürülebilirliği ile artırılabilir. Bu bağlamda kaynaştırma, eğitime erişimin sağlanması için eğitim sisteminin tüm unsurlarının kapasitelerini en üst düzeye çıkarma çabasıdır. Öğretmen eğitimi ile öğretmenin sınıf içindeki uygulamaları arasında yüksek düzeyde bir ilişki vardır.

Bu nedenle öğretmenlerin kaynaştırma eğitimindeki başarısında öğretmen eğitiminin önemi yadsınamaz (Angelides vd., 2006; Lindsay, 2007). Kaynaştırmanın, öğretmenlerin alışageldiği öğretim tekniklerini geliştirmeye başlaması, öğrencilerin hepsinin bahçede koşması için birlikte hareket yeteneğinin öğrenilmesinin anlaşılması, velilerin sınıftaki tüm öğrencilerin çocuk ve kardeş olduğu düşüncesini keşfetmesi gibi yararları bulunur. Bu yararların etkilerinin öğretmen eğitimleri ile desteklenmesi önemlidir.

Dalğar (2011)'a göre kaynaştırma ve özel eğitim dersi alan öğretmen ve öğretmen adaylarının da kaynaştırma eğitimine daha olumlu yaklaştıkları alanyazında belirtilmiştir. Ortak faydanın en üst düzeyde sağlanması için geride kimsenin bırakılmaması, hiçbir öğrencinin kaderine terk edilmemesi örgütün yaşam kaynağı olmalıdır. Bu bağlamda destek eğitim hizmeti, özel gereksinimi olan bireylerin eğitim ihtiyaçları doğrultusunda kendilerine, ailelerine, öğretmenlerine ve okuldaki diğer personele uzman personel ve gerekli araç-gereçlerle sunulan danışmanlık hizmetlerini ifade eder (ÖEHY, 2018). Kaynaştırma uygulamalarında grubun hızına uyum için bireysel destek olunması bireyin ihtiyaçlarının tespiti ile mümkündür. Bu ihtiyaçların tedarik yeri destek eğitim odası olarak Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde tanımlanmıştır (ÖEHY, 2018). Özellikle akademik becerinin tedarik edilmesi amacıyla tam zamanlı kaynaştırma yolu ile eğitime erişen özel gereksinimi olan öğrencilere ilave dersler sunulur.

Öğrenciler destek eğitim odasında haftalık ders saatlerinin ancak 2/5'i kadar ders alabilir. MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2018), ilköğretim kurumları ve orta öğretim kurumları haftalık olarak oluşturulan ders çizelgelerinde; İlkokullarda haftalık toplam 30 saat, Ortaokullarda haftalık toplam 35 saat, liselerde haftalık toplam 40 saat ders verileceğini belirtmiştir. (MEB Okulöncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği). Buna göre ilkokul öğrencileri 12 saate kadar, ortaokul öğrencileri 14 saate kadar, lise öğrencileri 16 saate kadar destek eğitim odasından yararlanabilecektir. Öğrencilerin destek eğitim odasından ne kadar yararlanacakları konusunda tasarruf BEP geliştirme birimine verilmektedir (ÖEHY, 2018).

Öğrenciler destek eğitim odasından bire bir veya benzer eğitim performansından bireylerden oluşturulmuş, en fazla üçlü, gruplar şeklinde eğitim alacaktır. Bu eğitim ders saatleri içinde, dışında ve (ihtiyaç halinde ifadesiyle belirtildiği gibi son tercih olarak) hafta sonları da planlanabilir. Eğitim ders saatleri içinde planlandığında öğrenci normal sınıfından alınır ve destek eğitim odasında, alındığı ders ile ilgili olmak şartıyla, eğitim görür. Destek eğitim odalarında öğrencilere uygulanacak dersler öğrencilerin bireyselleştirilmiş eğitim planları çerçevesinde ihtiyaçlarına yönelik planlanır. Bu planlar öğrencinin devam ettiği örgün eğitim kurumunun uyguladığı eğitim programı ile bütünlük oluşturur (ÖEHY, 2018). Destek eğitim odasının temel amacı kaynaştırma eğitiminin tanımında belirtilen destek özel eğitim hizmetlerinin öğrencinin özel gereksinimlerini karşılamak amacıyla uygulanmasıdır. Bu bağlamda kanuni güvence sağlanmıştır.

ÖEHY (2018)'de destek eğitim hizmeti ve destek eğitim odası tanımlanmış, yönetmelik ile destek eğitim odası uygulaması güvence altına alınmıştır. Destek Eğitim Odası Açılması Hakkında Yayınlanan Genelge (2015) de destek eğitim odasını tanımlamıştır. Aynı genelge ile kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında, yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilerin öğrenim gördüğü okul ve kurumlarda "Destek Eğitim Odası" açılması Bakanlığa bağlı olarak faaliyetlerini yürüten temel ve ortaöğretim kurumlarını

kapsayacak şekilde zorunluluk getirilmiştir. Destek eğitim odası olarak nitelendirilen eğitim ortamı 2000 yılında yayımlanan özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde kaynak oda, aynı yönetmelik 08.12.2004 25674 sayı ile yayınlanan resmî gazetede yapılan değişiklik ile destek eğitim odası olarak tanımlanmıştır (MEB ÖEHY 2004).

Mevcut çalışmada bakanlığa bağlı olarak yürütülen Tam Zamanlı Kaynaştırma (TZK) uygulamalarında özel eğitim hizmeti olarak yürütülen destek eğitim odasının öğrenme üzerine etkilerinin 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Marmara bölgesinden bir il, Ege bölgesinden bir il, Akdeniz bölgesinden bir il, ve bu illerin her birinden bir ilkokul, bir ortaokul, bir lise, her okuldan bir veli, bir özel eğitim ihtiyacı olan (özel yetenekli öğrenciler dahil olmak üzere) öğrenci, destek eğitim odasında görev alan öğretmen, destek eğitim odasının bulunduğu okul yöneticisi görüşleri üzerinden Standart Destek Eğitim Odası (SDEO) olan, SDEO olmayan, ayrı destek eğitim odası (DEO) olmayan okullardaki uygulamaların öğrenme üzerindeki etkileri Milli Eğitim Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlık Uzmanı yetiştirilmesi sürecinde incelenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın amacı özel eğitime ihtiyacı olan ve kaynaştırma kararı alınan öğrencilerin; öğrenmelerini geliştirmek, eğitimde imkân ve fırsat eşitliği sağlamak adına sunulan destek eğitim odası hizmetinden ne derece faydalanabildiklerinin ne derece ilerleme gösterdiklerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda özel gereksinimi olan öğrencinin ailesi ve destek eğitim odasında eğitim sunan öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim ile desenlenmiştir. Çalışma, araştırma yapılan ya da yapılması planlanan kişilerin deneyimlerinden ortaya çıkan görüşlerin düzenli olarak incelenebilmesine olanak sağlayan bir teknik olan nitel araştırma türündedir (Ekiz, 2003). Bu araştırma nitel araştırma desenlerinde biri olan “farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanma” olarak ifade edilen olgubilim (fenomenoloji) çerçevesinde yürütülmüştür (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Olgubilim çalışmalarında genellikle bir olguya ilişkin bireysel algıların ortaya çıkarılması ve yorumlanması amaçlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın sürecinde çalışılan grup, 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında İstanbul, Manisa ve Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı, destek eğitim odalarında eğitim verdiği bilinen dokuz okuldaki DEO öğretmenleri, okuldaki görevli yöneticiler ve destek eğitim alan öğrenciler ile birlikte bu öğrencilerin velileri oluşturmaktadır. Her ilden 1 ilkokul, 1 ortaokul, 1 lisede, her okulda bir öğrenci, bir veli, bir öğretmen ve bir okul yöneticisi olmak üzere toplam 36 görüşme gerçekleştirilmiştir. Tam zamanlı kaynaştırma kapsamında eğitim alan farklı gereksinim grubundaki öğrencilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma soruları araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırma özel gereksinim ihtiyacı olan öğrencilerin, bu öğrencilerin ailelerinin, öğrencilere destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerinin ve okuldaki görevli yöneticilerinin görüş ve önerilerini göz önünde bulundurarak destek eğitim odasında verilen

eğitim hizmetleri hakkında veri toplanmıştır. Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın verileri yüz yüze görüşmeler yolu ile toplanmıştır.

Verilerin toplanılmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler için birtakım sorular hazırlanır. Bu sorular sırası ile tüm katılımcılara sorulur. Görüşülen kişi sorulara istediği genişlikte cevaplar verebilir. Ayrıca görüşen kişi de sorular ile ilgili gerekli ek açıklamalar yapabilir (Uzuner, 1998). Çalışmada veri toplama aracı olarak Milli Eğitim Uzman Yardımcısı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yapılması planlanan görüşmeler öncesinde araştırma sürecinde kullanılması düşünülen görüşme formunun uzman geçerliliğini saptamak amacıyla, görüşme formunda yer alan soruların uygunluk ve anlaşılabilirliği yönünden alandaki üç uzman tarafından değerlendirilerek forma son şekli verilmiştir. Uzmanlardan gelen dönütlere göre oluşturulan soruların; kapsam açısından yeterli, ifadelerin açık, anlaşılır oldukları ve gerekli olan bilgileri elde etme olasılığının yüksek olduğu görülmüştür. Soruların anlaşılabilirlik açısından değerlendirilmesi sürecinde 2 öğretmen ile pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulama neticesinde görüşme formunun uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile incelenmiştir. Edinilen bilgi betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Edilen Yanıtların analizi ve yorumlanması; adlandırma, eleme, kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirliğini sağlanması, frekansların hesaplanma-yorumlanma aşamalarından geçirilerek işlenmiştir. Adlandırma Aşaması, katılımcıların yorumları sınıflanmıştır. Eleme Aşaması yanıtlar istenen ya da istenmeyen olarak ayrıştırılmıştır. Adlandırma aşamasında görüş birliği sağlanan ya da sağlanmayan yanıtlar belirtilmiştir. Kategori Geliştirme Aşaması, görüş birliği ve görüş ayrılığı belirtilen yanıtlar katılımcı türlerine göre eşleştirilmiştir. Bu aşamalar sonucunda bulgular tanımlanmıştır ve bu bulgular araştırmacı tarafından açıklanmış, yorumlanmıştır.

Tutulan kayıtların dökümlenmesi ve elde edilen verilerin geçerliliğinin sağlanabilmesi için alandan bir uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Bu süreçte kayıtlar rastlantısal seçilmiş olma koşuluna tabi tutulmuştur. Bu koşulla seçilen görüşme kayıtları bir uzmana dinletilerek yazılı metinlerle tutarlılıklarına bakılmıştır. Başlıkların kendi aralarındaki ilişkisi ile her bir başlığın diğer başlıkla ilişkisi eşleştirilerek bütünlük sağlanmıştır.

Görüşme adımı edinilen bilginin gerçeği yansıtması için katılımcıların görüşlerini ifade ederken samimi olmalarına itina gösterilmiştir. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman (1994)'ın önerdiği aşağıdaki uyum yüzdesi kullanılmıştır. Güvenirlik, kayıtlardan elde edilen görüş birlikleri; görüş birliği ve görüş ayrılığı toplamına bölünerek sağlanmıştır.

Görüşmede ulaşılan kayıtların tutarlılığının kontrolü için araştırmacının ve bir uzmanın fikirlerinden oluşan görüşme kayıtları kıyaslanmıştır. Bu süreçte her katılımcıya ait görüşme kayıtları teker teker işaretlendikten sonra uzmanın ve araştırmacının fikirleri ile doldurduğu kayıtların tutarlılıkları eşlenerek değerlendirilmiştir. Kıyaslama sırasında araştırmacı ve uzman ilgili sorunun aynı kategorisini işaretlemişse ve/veya soruyla ilgili kategorilerde herhangi bir işaretleme yapmamışlarsa bu, uzmanlar arası "Görüş Birliği",

araştırmacı ve uzman birbirlerinden farklı kategorileri işaretlemişlerse bu “Görüş Ayrılığı” olarak kabul edilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda oluşturulmuş temaların hepsinde görüş birliğine varılmıştır. Bu doğrultuda yapılan görüşme bulgularının güvenilirliği, %100 olarak bulunmuştur.

Bulgular

Bu bölümde görüşme yapılan destek eğitim odası bulunan okulların yöneticilerin, destek eğitim odasında görev alan öğretmenlerin, destek eğitim alan öğrencilerin ve bu öğrencilerin velilerinin verdikleri bilgilere yer verilmiştir. Araştırmada kullanılan sorulardan hareketle veriler; işbirliği, öğrenci gelişimi ve fiziki ortam ve materyal başlıklarında birleştirilerek 3 başlık altında değerlendirilmiştir.

A- İşbirliği ve İletişim

Velilerin destek eğitim odasında görevli öğretmen ile ilişkisi altında velilere “Destek eğitim veren öğretmenin veli iletişimi nasıl?” sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2-VE3-VE4-VE5-VE6-VE7 “İyi, (öğrencinin durumunu, yaşanan problemleri paylaşıyor), VE8 “İletişim yok.”, VE9 “Birebir değil farklı kanallardan iletim var.” yanıtları alınmıştır.

Velilerin hemen hemen tamamı destek eğitim odasındaki görevli öğretmenin veli iletişimin çok ileri olduğunu belirtmiştir.

Destek eğitim odasında görevli öğretmen çocuğun evde desteklenmesi için veliye yöntem ve teknikleri hakkında bilgi veriyor mu? Sorusu sorulmuştur. Alınan cevaplar işbirliği ve iletişimin mevcut olduğunu belirtmektedir.

VE1-VE2-VE3-VE4-VE5 “ Evet, veriyor.”, VE6 “ Hayır, vermiyor.”, VE7 “Görüşme olmamış.”, VE8-VE9 “Velinin istek veya fırsatı olmamış.” yanıtları alınmıştır.

Velilerin büyük çoğunluğu öğretmenin uyguladığı teknik ve sunduğu içeriğe ait bilgi paylaşımını yaptığını belirtmiştir.

Destek eğitim veren öğretmen, destek eğitim odasında neler yapılacağı ile ilgili bilgi veriyor mu? Sorusu sorulmuştur.

VE1 “Birebir değil farklı kanallardan iletişim kuruyoruz.”, VE2 “Öğrencimin durumu hakkında her zaman bildirimlerde bulunur.”, VE3 “Evet, veriyor.”, VE4 “Hayır vermiyor.”, VE5 “ Görüşme olmamış.”, VE6 “ Velinin istek veya fırsatı olmamış.”, VE6 “Evet, veriyor.”, VE7 “Hayır, vermiyor veya görüşme olmamış.”, VE7 “Bilgisi yok.” şeklinde ifade etmiştir.

Veliler destek eğitim odasındaki görevli öğretmenlerin kendileri ile işbirliği halinde olduğunu, öğrencinin durumu hakkında bilgilendirmeler yaptığını ve çeşitli kanallarından iletişim kurduğunu belirtmiştir.

Velilere “Velinin, çocuğun sınıf rehber öğretmeni ile iletişimi nasıl?” sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2-VE3-VE4-VE5-VE6-VE7 " İletişimleri işlevsel ve iyi.", VE8"İletişim sürekli değil.", VE9 " İletimleri iyi değil." Yanıtları alınmıştır.

Velilerin büyük çoğunluğunun sınıf rehber öğretmeni ile iyi derecede iletişim kurduğu, bir veli iletişimin sürekli olmadığını, bir veli ise iletişim düzeyinin etkin olmadığını belirtmiştir.

Velilere Veli ile bireysel eğitim planı geliştirme birimi arasında iş birliği var mı? Sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2-VE3 " Var, planın hazırlanması ve yürütülmesi konusunda iş birliği yapılıyor.", VE4-VE5-VE6-VE7-VE8 "Doğrudan iş birliği yok.", VE9 " Bilgisi yok" yanıtları alınmıştır.

Velilerin genelinin doğrudan olmamakla birlikte iletişimleri olduğunu bazı veliler ise iş birliğinin olduğunu belirtmiştir.

Veli, okul rehberlik öğretmeni ile çocuğun gelişimi hakkında görüşüyor mu? Sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2-VE3-VE4-VE5-VE6-VE7-VE8 "Evet, görüşüyor." VE9 " Bilgisi yok" yanıtları alınmıştır.

Velilerin hemen hemen hepsinin okulun rehberlik ve psikolojik danışmanı ile iletişim ve iş birliklerinin olduğu belirtmiştir.

Okul idaresi, veliye çocuğun desteklenmesine yönelik bilgi veriyor mu?" sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2-VE3-VE4-VE5 "Evet, veriyor.", VE6-VE7-VE8-VE9 " Hayır vermiyor." Yanıtları alınmıştır.

Veliler kısmen olarak öğrencisi ile ilgili her türlü iletişimi kurma yönünde gayret gösterdiğini belirtmiştir.

Destek eğitim odasında görevli öğretmen, destek eğitim odasındaki faaliyetler ile ilgili öğrenciye ve veliye açıklama yapıyor mu? Sorusu sorulmuştur.

ÖX1-ÖX2-ÖX3-ÖX4-ÖX5-ÖX6-ÖX7 "Evet, yapıyor.", ÖX8 " Hayır, yapmıyor.", ÖX9 "İletişimi rehberlik servisi sağlıyor." Yanıtları alınmıştır.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu destek eğitim odasındaki görev aldıkları zaman hem veliye hem de çocuklarına ders içeriği ve etkinlikleri ile ilgili sunum yaptığını belirtmiştir.

Destek eğitim veren öğretmen, öğrencinin zorlandığı konuları tespit edip veliye bilgi veriyor mu? Sorusu sorulmuştur.

ÖX1-ÖX2-ÖX3-ÖX4-ÖX5-ÖX6-ÖX7-ÖX8 "Evet, tespit ediyor ve bilgi veriyor.", VE9 " Rehberlik servisine bilgi veriyor." Yanıtları alınmıştır.

Öğretmenlerin çoğunluğu destek eğitim odasında görev aldıklarında öğrencilerinin gelişimini takip ettiğini belirtmiştir.

Destek eğitim odasında görevli öğretmen aileler ile iletişim kuruyor mu? Sorusu sorulmuştur.

ÖX1-ÖX2-ÖX3-ÖX4-ÖX5-ÖX6-ÖX7-ÖX8 “Evet, iletişim kuruyor.”, VE9 “Rehberlik servisi aracılığıyla iletişim kuruyor.” Yanıtları alınmıştır.

Öğretmenler destek eğitim odasındaki öğretmenlerin kendileri ile sürekli iletişim kurduklarını belirtmiştir.

Destek eğitim veren öğretmen, rehberlik öğretmeni ile öğrencilerin gelişimleri üzerine görüşüyor mu? Sorusu sorulmuştur.

ÖX1- ÖX2-ÖX3-ÖX4-ÖX5-ÖX6-ÖX7-ÖX8-ÖX9 “Evet, görüşüyor.” Yanıtı alınmıştır.

Öğretmenlerin hepsi destek eğitim odasında görev alan öğretmenin okul rehberlik servisi ile iletişimin kuvvetli olduğunu belirtmiştir.

Destek eğitim veren öğretmen, okul rehberlik servisiyle kaynaştırma eğitimi ve destek eğitim odasındaki faaliyetler üzerine görüşüyor mu? Sorusu sorulmuştur.

ÖX1-ÖX2-ÖX3-ÖX4-ÖX5-ÖX6-ÖX7-ÖX8-ÖX9 “Evet, görüşüyor.” Yanıtı alınmıştır.

Destek eğitim odasında görev alan öğretmenlerin hepsi okul rehberlik servisi ile iletişimin kuvvetli olduğunu belirtmiştir.

Destek eğitim veren öğretmenin, okuldaki özel eğitim öğretmeniyle bilgi alışverişi var mı? Gereken desteği alabiliyor mu? Sorusu sorulmuştur.

ÖX1 “Evet, bilgi alışverişi var, gereken desteği alıyor.”, ÖX2-ÖX3 “Kısmen bilgi alışverişi var, kısmen gereken desteği alıyor.”, ÖX4-ÖX5 “Bilgi alışverişi yok.”, VE6 “Özel eğitim öğretmeni kendisi.”, ÖX7-ÖX8-ÖX9 “Özel eğitim öğretmeni yok.” Yanıtları alınmıştır.

Öğretmenlerin çoğunluğu bilgi alışverişinin olduğunu, iki öğretmen bilgi alışverişinin olmadığını, bir öğretmen ise okulun özel eğitim öğretmeni olarak aynı zamanda destek eğitim odasında görev aldığını, bir öğretmen ise okulda özel eğitim öğretmeni olmadığını belirtmiştir.

B-Öğrenci Gelişimi

Destek eğitim odası uygulaması okuma- anlama becerilerini geliştiriyor mu? Sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2-VE3-VE4-VE5-VE6-VE7 “Evet, geliştiriyor.”, VE8-VE9 “Hayır, destek eğitim odasına bağlı bir değişim yok.” Yanıtları alınmıştır.

Velilerin büyük çoğunluğu anlamlı okumanın artmasında destek eğitim odasında alınan bireysel eğitimin etkisinin olduğunu belirtmiştir.

ÖX1-ÖX2-ÖX3-ÖX4-ÖX5-ÖX6 “Evet, geliştiriyor.”, VE7-VE8 “Zaten, öğrenci başarılıydı.”, ÖX9 “Alakasız cevap.” Yanıtları alınmıştır.

Öğretmenlerin geneli destek eğitim odasında alınan bireysel eğitimin anlamlı okumanın artmasını sağladığını belirtmiştir.

Destek eğitim odası uygulaması okuma hızını artırıyor mu? Sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2-VE3-VE4-VE5-VE6-VE7-VE8 "Evet, artırıyor.", VE9 "Hayır, bir değişim sağlamıyor." Yanıtları alınmıştır.

Velilerin büyük çoğunluğu destek eğitim odasındaki bireysel eğitimin okuma hızına olumlu etki ettiğini belirtmiştir.

ÖX1-ÖX2-ÖX3-ÖX4-ÖX5-ÖX6-ÖX7-ÖX8-ÖX9 "Evet, artırıyor." Yanıtı alınmıştır.

Öğretmenlerin hepsi destek eğitim odasındaki bireysel eğitimin okuma hızına olumlu etki ettiğini belirtmiştir.

Öğrenci, destek odasında hangi matematik işlemlerini öğrendi? Sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2- "Toplama, çıkarma, bölme işlemleri.", VE3-VE4-VE5-VE6-VE7-VE8 "Toplama, çıkarma işlemleri.", VE9 " İşlemleri bilmiyor." Yanıtları alınmıştır.

Velilerin geneli destek eğitim odasında alınan bireysel eğitimin işlemleri öğrenmesine olumlu katkı sağladığını belirtmiştir.

Destek eğitim odası uygulaması problem çözme becerilerini geliştiriyor mu? Sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2-VE3-VE4-VE5 "Evet, geliştiriyor.", VE6-VE7 "Öğrenci problem çözemiyor.", VE8-VE9 " Normal sınıfta öğrenmiş veya problem çözme çalışılmamış." Yanıtları alınmıştır.

Velilerin geneli destek eğitim odasında alınan bireysel eğitimin problem çözme becerisine olumlu katkı sağladığını belirtmiştir.

ÖX1-ÖX2-ÖX3-ÖX4-ÖX5-ÖX6 "Evet, geliştiriyor.", ÖX7 "Hayır, geliştirmiyor.", ÖX8-ÖX9 "Alakasız cevap." Yanıtları alınmıştır.

Öğretmenlerin geneli destek eğitim odasında alınan bireysel eğitimin problem çözme becerisine olumlu katkı sağladığını belirtmiştir.

Destek eğitim odası çocuğun iletişim becerisini geliştiriyor mu? Sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2-VE3-VE4-VE5-VE6 "Evet, geliştiriyor.", VE7-VE8-V9 "Gelişim yok veya öğrenci zaten iletişim kurmakta sorun çekmiyor." Yanıtları alınmıştır.

Velilerin çoğunluğu destek eğitim odasındaki bireysel öğretmen ilgisinin çocuklarının iletişim becerilerinde olumlu katkı sağladığını belirtmiştir.

ÖX1-ÖX2-ÖX3-ÖX4-ÖX5-ÖX6-ÖX7-ÖX8 "Evet geliştiriyor.", ÖX9"Zaten, öğrenci başarılıydı." Yanıtları alınmıştır.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu destek eğitim odasındaki bireysel öğretmen ilgisinin çocuklarının iletişim becerilerinde olumlu katkı sağladığını belirtmiştir.

Destek eğitim almadan önce öğrencinin notları nasıldı? Sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2-VE3 "İyi idi.", VE4 "Düşüktü.", VE5-VE6-VE7-VE8 "Bazıları iyi bazıları düşüktü.", VE9 "Cevap yok." Yanıtları alınmıştır.

Velilerin geneli destek eğitim almadan önce çocuklarının notlarını takip ettiklerini belirtmişlerdir.

ÖX1-ÖX2 "İyi idi.", ÖX3 "Ortaydı.", ÖX4-ÖX5 "Düşüktü.", ÖX6-ÖX7 "Bazıları iyi, bazıları düşüktü.", ÖX8-ÖX9 "Uyumsuz cevap." Yanıtları alınmıştır.

Öğretmenlerin geneli destek eğitim almadan önce çocuklarının notlarını kontrol ettiklerini belirtmişlerdir

Öğrencinin destek eğitim odasında aldığı derslerin notlarında yükselme oldu mu? Sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2-VE3-VE4-VE5-VE6-VE7 "Evet, yükselme oldu.", VE8 "Notla değerlendirilmeyen kademedede ancak davranışlarında gelişim oldu." VE9 "Hayır, bir değişim olmadı." Yanıtları alınmıştır.

Velilerin büyük çoğunluğu destek eğitim odasında alınan bireysel eğitimin sunulduğu derslere katkılarını iyi ders notu olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

ÖX1-ÖX2-ÖX3-ÖX4-ÖX5-ÖX6-ÖX7-ÖX8 "Evet, yükselme oldu.", ÖX9 "Hayır, bir değişim olmadı." Yanıtları alınmıştır.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu destek eğitim odasında alınan bireysel eğitimin sunulduğu derslere katkılarını iyi ders notu olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Öğrencinin diğer ders notlarında yükselme var mı, eskiye nazaran aradaki fark nedir? Sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2-VE3 "Evet, yükselme var.", VE4-VE5 "Okumayı ve iletişim kurmayı geliştirdiği için yükselme var.", VE6-VE7 "Hayır, yükselme yok.", VE9 "Yükselme ve düşme var." Yanıtları alınmıştır.

Velilerden 5 ü destek eğitim odasında alınan bireysel eğitimin diğer derslerdeki başarıyı artırdığını, velilerden 2'si diğer derslerdeki başarıya bir etkisi olmadığını, 1'i ise diğer derslerdeki başarıda hem yükselme hem de azalma tespit ettiğini belirtmiştir.

ÖX1-ÖX2-ÖX3-ÖX4-ÖX5 "Evet, yükselme var.", ÖX6-ÖX7-ÖX8 "Bilgisi yok.", ÖX9 "Uyumsuz cevap." Yanıtları alınmıştır.

Öğretmenlerden 5'i destek eğitim odasındaki öğrencilerinin diğer derslerdeki durumunu da takip ettiklerini belirtmiştir.

C – Fiziki Ortam ve Materyal

Destek eğitim odasının ayrı bir dersliği var mı? Sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2-VE3-VE4-VE5 "Var", VE6 "Yeni yapıldı.", VE7-VE8-VE9 "Yok." Yanıtları alınmıştır.

Velilerin büyük çoğunluğu ayrı bir derslik olduğunu, üç tane veli ise ayrı derslik olmadığını belirtmiştir.

ÖX1-ÖX2-ÖX3-ÖX4-ÖX5-ÖX6-ÖX7 "Var.", ÖX8- ÖX9 "Yok." Yanıtları alınmıştır.

Öğretmenler çoğunluğu destek eğitim odası hizmetinin ayrı bir ortamda yapıldığını belirtmiştir.

Kullanılan derslik ısı, ışık, havalandırma konusunda yeterli mi? Sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2-VE3-VE4-VE5-VE6-VE7 "Yeterli.", VE8 "Havalandırma konusunda yetersiz, diğerlerinde yeterli.", VE9 "Bilgisi yok." Yanıtları alınmıştır.

Veliler destek eğitim odalarının alt yapılarının genel olarak yeterli olduğunu belirtmiştir.

ÖX1-ÖX2-ÖX3-ÖX4-ÖX5-ÖX6-ÖX7-ÖX8-ÖX9 "Yeterli." Yanıtı alınmıştır.

Öğretmenler destek eğitim için tahsis edilen odanın alt yapısının yeterli olduğunu belirtmiştir.

Destek eğitim odasında masa, sandalye, akıllı tahta, vb. donanım var mı? Sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2 "Var", VE3-VE4-VE5-VE6-VE7-VE8 "Akıllı tahta yok, masa ve sandalye var.", VE9 "Bilgisi yok." Yanıtları alınmıştır.

Veliler odaların akıllı tahta haricindeki donanım eksikliğinin olmadığını belirtmiştir.

ÖX1"Var.", ÖX2-ÖX3-ÖX4-ÖX5-ÖX6-ÖX7-ÖX8 "Akıllı tahta yok, masa ve sandalye var", ÖX9" Kullanılan derslik değişiyor." Yanıtları alınmıştır.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu odaların akıllı tahta haricindeki donanım eksikliğinin olmadığını belirtmiştir

Derse uygun, anlama ve öğrenmeyi kolaylaştıracak materyal var mı? Sorusu sorulmuştur.

VE1-VE2-VE3-VE4-VE5-VE6 "Var.", VE7-VE8 "Yok.", VE9 "Bilgisi yok." Yanıtları alınmıştır.

Veliler öğretmenlerin çoğunluğunun derslerinde materyal kullandığını belirtmiştir.

ÖX1-ÖX2-ÖX3 " Var.", ÖX4 " Kısmen var.", ÖX5-ÖX6-ÖX7-ÖX8-ÖX9 "Yeterince veya hiç yok." Yanıtları alınmıştır.

Öğretmenler yeni yapılan standart odalarda materyallerin bulunduğunu, diğer odalarda veya oda olarak kullanılan derslik dışı yerlerde materyal olmadığını belirtmiştir.

Destek eğitim veren öğretmen, destek eğitim odasında sunacağı her kazanım için materyal kullanıyor mu? Sorusu sorulmuştur.

ÖX1-ÖX2-ÖX3-ÖX4-ÖX5 “Evet, kullanmaya çalışıyor”, ÖX6-ÖX7-ÖX8-ÖX9 “Hayır, her kazanım için kullanmaya gerek görmüyor.” Yanıtları alınmıştır.

Öğretmenler öğrencinin durumuna göre materyalleri kullandıklarını belirtmişlerdir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Velilerin büyük çoğunluğu sınıf rehber öğretmeni ile yeterli düzeyde iletişim kurduğunu, bir veli iletişimin sürekli olmadığını, bir veli ise iletişim düzeyinin etkin olmadığını belirtmiştir. Destek eğitim odasında görev alan öğretmenlerin hepsi okul rehberlik servisi ile iletişimin güçlü olduğunu belirtmiştir. Velilerin hem sınıf rehber öğretmeni ile hem de destek eğitim odası öğretmeni ile iyi bir iletişim kurma gayreti gösterdiği; öğretmenlerin hepsinin ise rehberlik servisi ile etkin iletişim ve iş birliği içerisinde olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin hepsi destek eğitim odasında görev alan öğretmenin okul rehberlik servisi ile iletişiminin kuvvetli olduğunu belirtmiştir. Okul rehberlik servisinin öğrenciyi dolaylı olarak izlediği hem öğrenci velilerinin görüşlerinden hem de öğretmen görüşlerinden çıkarılabilir.

Velilerin büyük çoğunluğu anlamlı okumanın artmasında destek eğitim odasında alınan bireysel eğitimin etkisinin olumlu olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin geneli destek eğitim odasında alınan bireysel eğitimin anlamlı okumanın artmasını sağladığını belirtmiştir. Katılımcılar destek eğitim odasındaki bireysel eğitimin okumanın anlamlandırılmasında ve anlamlı okumanın geliştirilmesine etki ettiği konusunda görüş birliği sağlamışlardır.

Velilerin çoğunluğu destek eğitim odasında sunulan bireysel eğitimin okuma hızına olumlu etkisi olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin hepsi destek eğitim odasında sunulan bireysel eğitimin okuma hızına olumlu etkisi olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar destek eğitim odasında alınan bireysel eğitimin okuma hızını olumlu yönde etkilediği konusunda görüş birliği sağlamışlardır. Pesen (2019), Destek Eğitim Odası Avantajları temasına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde; ağırlıklı olarak “Bireysel Eğitim İmkânı” “Akademik Başarı Sağlama, Öz güveni Arttırma, Sınıf Düzeyine Çıkarma, Öğrenciye Önem Verme, Sosyalleşmeyi Arttırma ve Ayrı Eğitim Ortamı Sunma” avantajlarının olduğu belirtmiştir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde destek eğitim odası uygulamasının akademik, sosyal, iletişimsel gibi birçok alanda öğrencilere katkılarının olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (Ünal, 2008; Ünay, 2012; Akay, Uzuner ve Girgin, 2014; Aydın, 2015; Çağlar, 2016).

Velilerin çoğunluğu destek eğitim odasındaki bireysel öğretmen ilgisinin çocuklarının iletişim becerilerine olumlu etkisi olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu destek eğitim odasında sunulan bireysel öğretmen ilgisinin çocuklarının iletişim becerilerine olumlu etkisi olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar iletişimin sosyal becerilerin gelişmesinde önemli bir etki olduğunu ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi ile de sosyal becerilerin dolaylı olarak geliştirildiği konusunda büyük çoğunlukla görüş birliği olduğu görülmüştür. Velilerin geneli destek eğitim almadan önce çocuklarının notlarını takip ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin geneli destek eğitim almadan önce çocuklarının notlarını kontrol ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar destek eğitime başlamadan önce öğrencinin eğitim öncesi durumunu betimleyerek eğitim öncesi ve eğitim sonrası arasında gelişme olup olmadığını kontrol etme konusunda fikir birliği olduğu görülmüştür.

Velilerin büyük çoğunluğu destek eğitim odasında alınan bireysel eğitimin destek aldığı derslere olumlu etkisini yüksek ders notu olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların öğrencinin aldığı bireysel eğitimin sonuçlarının olumlu etkisinin öğrencinin elde ettiği yüksek ders notu olarak görüldüğü konusunda fikir birliği olduğu görülmüştür. Destek eğitim odasında alınan derslerde görülen başarının diğer derslere de etki ettiği konusunda katılımcılar arasında fikir birliğin olmadığı ancak velilerin yarısından fazlasının elde edilen başarının diğer derslere de etki ettiğini belirttiği görülmüştür. Öğretmenlerin öğrencilerinin diğer derslerdeki gelişimini takip ettikleri de görülmüştür.

Velilerin büyük çoğunluğu destek eğitim için ayrı bir derslik olduğunu 3 veli ise ayrı derslik olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin çoğunluğu destek eğitim odası hizmetinin ayrı bir ortamda yapıldığını belirtmiştir. Okulların genelinde destek eğitim odası olduğu fakat standart destek eğitim odası olmadığı bazı velilerin ise derslerin okulun boş olan her hangi bir yerinde (öğretmenler odası, kütüphane, idareci odası vs.) bağımsız olarak yapıldığı konusunda öğretmenler ile fikir birliği olduğu görülmüştür.

Veliler destek eğitim odalarının alt yapılarının genel olarak yeterli olduğunu belirtmiştir. Öğretmenler destek eğitim için tahsis edilen odanın alt yapısının yeterli olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar destek eğitim odalarının ve destek eğitim verilen diğer yerlerin alt yapısının yeterli olduğu ve eğitime olumsuz etki eden her hangi bir durumun olmadığı konusunda görüş birliği olduğu görülmüştür.

Katılımcılar özel eğitimin materyalsiz sunumunun mümkün olmadığı ve materyal ile yapılan etkinliklerin ders amaçlarına daha hızlı ulaştığı konusunda fikir birlikleri olduğu görülmüştür. Standart odaların tasarımının içerisinde materyal bulunduğu ve standart olarak yapılan her destek eğitim odasında Millî Eğitim Bakanlığınca bu tasarımın uygulandığı görülmüştür. Hazır olarak sunulan materyalin öğretmeni materyal hazırlama maliyetinden kurtardığı konusunda görüş birliğinin olduğu görülmüştür.

Araştırmanın değerlendirilmesi sürecinde destek eğitim odalarının öğrenmeye, akademik destek sağladığı, öğrencilerde iletişim ve anlamlandırmayı geliştirdiği ve bu gelişimin öğrencinin sosyal becerilerine de olumlu etkisi olduğu görülmüştür. Destek eğitim odasında eğitim hizmetinin sağlıklı işleyişinin sağlanması için paydaşlar arasında etkili iş birliği ile kurulması önemlidir. Fiziki ortamdan kaynaklanan olumsuz etkiler en aza indirildiği, öğretime materyal desteği sağlandığı durumda, destek eğitim odası öğretmenin ders sunumunun öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olarak önceden hazırlıklı olması koşulunda destek eğitim odası hizmeti; destek eğitim odasının öğrenciye sunabileceği maksimum katkıyı oluşturduğu değerlendirilmiştir.

Araştırma bulgularına göre; öğrencilerin, destek eğitim odasından faydalanma süreleri kaynaştırma yoluyla eğitime erişim sürelerinden azdır. Bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin kaynaştırma yoluyla eğitime erişimlerinde destek eğitim odalarından her zaman yararlanmadığı görülmüştür. Görüşme yapılan okullarda kaynaştırma yoluyla eğitime erişen, 6 ile 106 arasında farklı sayılarda olmak üzere ortalama 25 öğrenci vardır. Destek eğitim odasından faydalanan öğrenci sayısı ise en fazla 16, en az 2 olmak üzere ortalama yaklaşık 9 öğrencidir. Bu okullarda destek eğitim odasından yararlanan öğrenci sayısının kaynaştırma yoluyla eğitime erişen öğrenci sayısından az olduğu görülmektedir. Buna göre kaynaştırma yoluyla eğitimde uygulamalar ÖEHY’de belirtilen esaslardan farklılık göstermekte,

kaynaştırma uygulamalarında destek özel eğitim hizmetleri tam olarak ve her öğrenci için sağlanamamaktadır.

Destek eğitim odası derslikleri ısı, ışık, havalandırma yönünden değerlendirildiğinde bazı öğretmenler ve öğrencileri arasında görüş ayrılıkları olsa da genel görüş dersliklerin çoğunun bu konularda yeterli olduğudur. Bu görüş ayrılıkları, öğretmenlerin dersliklerin durumunu öğrencilerin gereksinimlerini göz önünde bulundurarak değerlendirememesinden kaynaklı olabilir. Dersliklerin fiziksel yetersizliklerinin giderilmesi amacıyla destek eğitim odasında görev alacak öğretmenlere ve okul yöneticilerine, öğrencileri daha iyi tanımaları ve öğrencilerin özel gereksinimlerine yönelik düzenlemeler yapabilmeleri için eğitim verilebilir.

Destek eğitim odalarında masa ve sandalyeler bulunmakta ancak akıllı tahta çoğunlukla bulunmamaktadır. Öğrenciler; destek eğitim odalarının, normal sınıf ortamından, daha rahat düzenlenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Katılımcılar, akıllı tahtaların destek eğitim odalarında verilen eğitime katkı sağlayacağı görüşündedir. Destek eğitim odaları yeterli düzeyde olmasa da çoğunlukla öğrenimi kolaylaştıracak materyaller içermektedir. Standart destek eğitim odalarının da yetersizlik problemi olması sebebiyle destek eğitim odalarının fiziksel şartlarının izlenmesi çalışmalarının yeterli düzeyde veya hiç olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Destek eğitim ortamlarının düzenlenmesinde özel yetenekli öğrencilere yönelik ve özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere yönelik olmak üzere iki farklı uygulama yürütülmektedir. Destek eğitim odalarının eksikliği sebebiyle özel yetenekli öğrenciler ve özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler aynı dersliklerde eğitim almakta, dersliklerin tasarımı sebebiyle sorunlarla karşılaşmaktadır. Destek eğitim odası olarak her iki grup için de kullanılabilir standart derslikler yaygınlaştırılmalıdır.

Öğrenciler, destek eğitim odasından ortalama olarak yaklaşık beş saat olmak üzere ağırlıklı olarak Türkçe ve Matematik derslerinden eğitim almaktadır. Buna göre haftalık ders saatinin %40'ı olarak belirlenen ve en az 12 saate denk gelen üst sınır, uygulamada karşılaşılan ders saatlerinin çok üstündedir. Akay (2011), araştırmasında öğrenciler ile her gün bir saat olmak üzere haftada 5 saat çalışıldığını belirtmektedir. Bu durum ulaşılan bulgular ve sonuç ile paralellik göstermektedir. Öğretmenler ise destek eğitim odasında ortalama olarak yaklaşık 5 saat olmak üzere Türkçe ve Matematik derslerinden eğitim vermektedir. Buna bağlı olarak destek eğitim odalarının Türkçe ve Matematik dersleri ile ilgili materyaller içerdiği görülmektedir. Destek eğitim odasında eğitim genellikle bire bir olmaktadır. Bazı okullar devam ettikleri sınıfa göre Bilesem öğrencilerini, bazı okullar yakın eğitsel performanstaki öğrencileri, bazı okullar da aynı dersten eğitim alacak yakın yaştaki öğrencileri gruplamaktadır. Bu konuda herhangi bir sorunla karşılaşılmamaktadır.

Ancak bazı destek eğitim odalarında aynı anda gruplanmamış birden fazla öğrenci farklı öğretmenlerden ders alabilmektedir. Bu durum öğrencilerin dikkatini dağıtarak verilen eğitimin performansını düşürmektedir. Destek eğitim odalarının sayısı, kaynaştırma yoluyla eğitime erişen öğrenci sayısı ile karşılaştırıldığında yetersizdir. Aynı anda gruplanmamış birden fazla öğrencinin ders alması bu yetersizlik sebebiyle olabilir. Aynı anda gruplanmamış birden fazla öğrencinin ders aldığı destek eğitim odasında eğitim veren öğretmen (E7), bu duruma çözüm olarak ayrı derslikler açılmasını veya destek eğitim odalarında her öğrenci için ayrılmış bir alan oluşturulmasını önermektedir. Destek eğitim odalarını standartlaştırma çalışmaları bu sorunun çözümü için de önem taşımaktadır.

Destek eğitim odalarında çeşitli eğitim yöntem ve teknikler kullanılmaktadır. Kullanılan yöntemler arasında anlatım ve soru cevap teknikleri ön plana çıkmaktadır. Destek eğitim odasında görevli öğretmenler öğrencinin zorlandığı konuları tespit etmekte ve genellikle bu konular için farklı eğitim yöntemleri kullanmaktadır. Destek eğitim odasında görev alan öğretmenlerin bir kısmı öğrenciye verecekleri her kazanım için materyal kullanmaya çalışmakta, bir kısmı ise her kazanım için materyal kullanmamaktadır. Okuma yazma becerileri konusunda daha fazla görev alan sınıf öğretmenlerinin dikte yaparak çalışması veya soru cevap yönteminin sıklıkla kullanılması materyal kullanılmamasının sebepleri arasında sayılabilir. Kullanılan materyaller, öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırmakta ancak bazı okullarda eğitim materyalleri bulunmamaktadır.

Destek eğitim odası uygulaması ile öğrencilerin okula yönelik tutumları ve iletişim becerileri de olumlu yönde gelişmektedir. Öğrencilerin okula yönelik tutumlarındaki gelişimin temel sebebi, destek eğitim odasında aldıkları eğitim ile tüm gelişim alanlarında ilerleme kaydetmeleridir. Akay ve Küçükkaragöz (2016), yaptıkları araştırma sonucunda, öğrencilerin performans puanları ile derse yönelik tutum puanları arasında ilişki olduğunu belirtmektedir. Bu durum ulaşılan sonucu doğrular niteliktedir. Öğrencilerin hepsi yeni bir şey öğrendiklerinde mutlu olduklarını belirtmektedir. Öğrencinin iletişim becerileri ise bireysel eğitim aldığı için daha yapıcı ve ilgili bir ortamda gelişmektedir. Öğrenciler normal sınıflarında kendilerini ifade etmekte sorun çekerken destek eğitim odasında öğretmenleri ile daha etkili iletişim kurmakta ve destek eğitim odası öğretmeni öğrenci ile daha fazla ilgilenebilmektedir. Bununla birlikte öğretmenler, öğrencileri daha çok olumlu davranış elde etmek için onları çeşitli şekillerde motive etmektedir. Bu durumda öğrencilerin özgüvenleri artmış ve öğrenciler toplumun bir parçası olduklarına dair olumlu tutum geliştirmiştir. Destek eğitim odası öğrencilerin başarıma duygularını pekiştirmektedir. Öğrenciler başarılı olabildiklerini gördükçe hayata daha çok katılmak için motive olmaktadır. Öğrenciler, destek eğitim odasında öğrendikleri konuları arkadaşları ile paylaşmakta ve arkadaşlarından olumlu geri dönüşler almaktadır. Bununla birlikte bu bulguya paralellik gösterecek şekilde destek eğitim odasında öğrendikleri bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmayan veya paylaşmaya çekinen öğrenciler de bulunmaktadır. Bunun sebebi öğrencilerin destek eğitim odası ile ilgili kendilerini sınıf arkadaşlarından soyutlanmış hissetmeleri veya sınıf arkadaşlarının kendilerine karşı tutumları olabilir. Öğretmenlerin mesleki eğitimlere katılımları yetersiz bulunmaktadır. Öğretmenlerin bir kısmı daha önce destek eğitim verme deneyimine sahipken bir kısmı ilk defa destek eğitim vermektedir.

Destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenler; rehberlik servisi, öğrencinin sınıf rehber öğretmeni ve ailesi ile iş birliği ve bilgi paylaşımı içerisindedir. Destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenler, özel eğitim öğretmenlerinden gereken desteği alamamaktadır. Bazı okullarda kısmen destek alınabilirken sadece bir okulda destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenin özel eğitim öğretmeninden gereken desteği tam olarak aldığı ve iki öğretmen arasında bilgi alışverişi bulunduğu görülmüştür. Bazı okullarda özel eğitim öğretmeni bulunmamaktadır ve bazı okullarda özel eğitim öğretmeni destek eğitim odasında görev almaktadır. DEO'daki görevli öğretmenler ve okul yöneticileri arasında ise okuldan okula farklılık göstermekle birlikte iş birliği ve bilgi paylaşımı bulunmaktadır. Öğretmenlerin bir kısmı okul yöneticilerinden destek eğitim odasının eksiklikleri hakkında yardım isterken bir kısmı istememektedir. Öğrencinin destek eğitim odasından sağladığı faydanın en üst düzeye çıkarılması için tüm paydaşlar arasında iş birliği ve bilgi paylaşımı olmalıdır.

Aileler, çocuklarının destek eğitim odasında eğitim almasını istemektedirler. Buna bağlı olarak velilerin birçoğu öğretmenlerin istekleri doğrultusunda evde öğrenci ile tekrar yapmaktadır. Aileler, öğrencilerin desteklenmesi amacıyla destek eğitim odasında görev alan öğretmenlerle, okul yöneticileriyle, okul rehberlik servisiyle ve öğrencinin sınıf rehber öğretmeniyle işbirliği yapmaktadır. Bazı aileler okul yöneticilerinden çocuğun desteklenmesine yönelik bilgi alabilmekteyken bazı aileler ve okul yöneticileri arasında böyle bir bilgi alışverişi yoktur. Ailelere, destek eğitim odasında yapılacak uygulamalar hakkında destek eğitim odasında görevli öğretmen tarafından bilgilendirme yapılan ve yapılmayan örnekler bulunmaktadır. Okul yöneticileri, ailelerin bilgilendirilmesi için toplantı ve görüşmeler düzenlenebildiğini belirtmiştir. Bazı okullarda ise ailelerin bilgilendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmamaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin zorlandıkları konular hakkında velilere bilgilendirme yapılmaktadır. Ailelerin destek eğitim odası uygulamalarını desteklediği, uygulamalara katılım gösterdiği, uygulama üzerinde olumlu etkisi olduğu görülmektedir. Ailelerin kaynaştırma eğitim ve destek eğitim odasında eğitim sürecinde kendilerinden beklenen desteği sağlayabilmeleri için gerekli bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.

Destek eğitim odasında öğretmenlerin görevlendirilmesi okulların çoğunda gönüllülük ilkesine göre yapılmıştır. Buna göre öğrencilerin ihtiyaç duydukları dersler için herhangi bir öğretmenin kendi branşı için gönüllü olmadığı durumlarda farklı bir branştan gönüllü bir öğretmenin eğitim vermesi veya öğrencinin o dersten eğitim alamaması durumu ortaya çıkacaktır. Öğretmenlerin yeterliliklerine ve daha önce öğrencinin dersine girmiş olmalarına da görevlendirme sürecinde dikkat edilmektedir. Bir okulda bir öğretmen ders saati sınırına takıldığı için resmi görevlendirmesi yapılamadan gönüllü olarak destek eğitim odasında fizik dersi vermektedir. Görevlendirmenin ve eğitimin gayri resmi yapılması öğrencinin gelişiminin ve destek eğitim odası uygulamasının izlenmesi sürecinde sorunlara yol açabilir. Destek eğitim odalarında verilen derslere ayrı bir statü kazandırılarak bu sorun çözülebilir.

Okul yöneticilerinin destek eğitim odasına katkı sağladığı ancak destek eğitim odası uygulamasının planlanması ve yürütülmesinde sorunlarla karşılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenlerin ve ailelerin birçoğunun BEP geliştirme birimi ile iş birliği doğrudan veya hiç yoktur. Buna göre BEP geliştirmelerinin yönetmelikte belirtilen esaslara uygun olarak ailenin de katılımıyla ve paydaşlar ile işbirliği içerisinde yapılmadığı görülmektedir. BEP, öğrencinin gelişiminin takibinde ve öğrencinin özel gereksinimlerinin karşılanmasında önemli bir uygulamadır. Ancak BEP Geliştirme Birimlerinin beklenen faydayı sağlayamadığı görülmektedir.

Destek eğitim odasında görevli öğretmenler, öğrencinin eğitim performansını belirlemek ve/veya öğrencinin gelişimini izlemek amacıyla çeşitli yöntemler kullanmaktadır. Bu yöntemler arasında sınavlar, öğrenci hakkında yapılan gözlemler ve öğrencinin sınıf rehber öğretmeninden alınan bilgilerin değerlendirilmesi öne çıkmaktadır. Öğrencilerin gelişim düzeylerini ve süreci izlemek amacıyla katılımcılara sorulan sorulardan elde edilen bulgularda, katılımcı gruplar arasında az da olsa farklılıklar bulunmaktadır. Bu amaçla okullarda yapılan çalışmalar da okuldan okula farklılıklar göstermektedir. Buna bağlı olarak öğrencinin gelişiminin ve sürecin izlenmesi için yapılan çalışmaların yeterli olmadığı ve bu çalışmaların her okul için genellenemediği sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların destek eğitim odalarının materyal ihtiyacını belirtmeleri ve öğrencilerin destek eğitim odasının daha rahat

düzenlenmesini istemeleri sonucunda standartlaştırılmış destek eğitim odalarının da çeşitli eksiklikleri olabileceği düşünülmelidir. Böylece destek eğitim odası uygulamaları tüm boyutlarıyla standardizasyona kavuşturulabilir.

Kaynakça

- Akay, E. (2011). *Kaynaştırma ortamındaki işitme engelli ilköğretim öğrencilerine sunulan destek eğitim odası sürecinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi.
- Al-Zoubi, S. M. ve Rahmani, M. S. B. A. (2012). The effect of resource room on improving reading and arithmetic skills for learners with learning disabilities. *The International Journal of Scientific Research in Education*, 5(4), 269-277.
- Angelides, P., Stylianou, T. ve Gibbs, P. (2006). Preparing teachers for inclusive education in Cyprus. *Teaching and Teacher Education*, 22(4), 513-522.
- Ataman, A. (2009). Özel Eğitim Alanı. Ayşegül Ataman (Ed.). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*, 13-87.
- Aydın, A. (2015). *Zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilere destek eğitim odasında verilen eğitim hizmetlerine ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Baştepe, İ. (2009). Etkili Okulun Eğitim-Öğretim Süreci ve Ortamı Boyutlarının Nitelikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(29), 76-83.
- Başar, H. (2006). Türkiye’de Eğitim Denetimi, Hesapçoğlu, M. ve Durmuş, A. (Ed.), *Türkiye’de Eğitim Bilimleri: Bir Bilanço Denemesi*, (157-165).
- Batu, E. S. ve Kırcaali-İftar, G. (2011). *Kaynaştırma*. Kök Yayıncılık.
- Baykoç-Dönmez, N. (2009). *Ustun ve Özel Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri*. Eğiten Kitap
- Bicard, S. ve Heward, W. L. (2010). Educational equality for students with disabilities. *Multicultural education: Issues and perspectives*, 315-341.
- Birleşmiş Milletler. (2009). Engelli Haklarına Dair Sözleşme
- Calhoon, M. B., ve Fuchs, L. S. (2003). The effects of peer-assisted learning strategies and curriculum-based measurement on the mathematics performance of secondary students with disabilities. *Remedial and Special Education*, 24(4), 235-245.
- Çağlar, D. (2004). Üstün zekâlı çocukların özellikleri. *Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Makaleler Kitabı*, 23-25.
- Çağlar, N. (2016). *İlköğretim kurumlarındaki “Destek eğitim odası (DEO)” uygulamasına ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi,
- Cruickshank, M. (2003). Total Quality Management in the Higher Education Sector: A Literature Review from an International and Australian Perspective, *TQM & Business Excellence*, 14(10) 1159-1167
- Çuhadar, S. (2014). Özel eğitim. İçinde Vuran, S. (Ed.), *Özel eğitim süreci* (3-29). Maya Akademi Yayıncılık.
- Çulha, S. (2010). *Zihinsel yetersizliği olan ilköğretim kaynaştırma öğrencilerine yabancı dil öğretiminde eşzamanlı ipucuyla sunulan bireysel destek eğitimin etkililiği*. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi.
- Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Yayımlandığı Resmî Gazetenin 10/7/2018 tarih ve 30474 sayılı Resmî Gazete. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf>
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design choosing among five approaches*. Sage Publications.
- Dalga, R.A (2019). *Destek Eğitim Odasında Görev Alan öğretmenlerin özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerle yaptıkları eğitim öğretime ilişkin öğretmenlerin görüş ve önerileri*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi.

- Dalğar, G. (2011). *Okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Diler, N. (1998). Kaynaştırma Kavramı, Kaynaştırma Uygulamaları ve Etkili Kaynaştırma İçin Yapılması Gerekenler, 8. *Ulusal Özel Eğitim Kongresi*.
- Eripek, S. (2007). Özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları. S. Eripek (Düz.), *İlköğretimde kaynaştırma* içinde, 1-21. Anadolu üniversitesi AÖF Yayınları.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*. Anı Yayıncılık.
- Espin, C. A. ve Deno, S. L. (1998). Individualized Education Programs in resource and inclusive settings: How 'individualized' are they? *Journal of Special Education*, 32(3), 164. <https://doi.org/10.1177/002246699803200303>
- Ferlie, E., Ashburner, L. ve Pettigrew, A. (1996). *The New Public Management in Action*. Oxford University Press.
- Glomb, N. K. ve Morgan, D. P. (n.d.). Resource Room Teachers' use of Strategies That Promote the Success of Handicapped Students in Regular Classrooms. *The Journal of Special Education*, 25(2), 221–235. <https://doi.org/10.1177/002246699102500206>
- Gürgür, H., Kış, A. ve Akçamete, G. (2012). Kaynaştırma öğrencilerine sunulan bireysel destek hizmetlere ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 11(3), 689-701.
- Hardman, M.L., Egan, M.W. ve Drew, C.J. (2017). *Human exceptionalitiy: School, community, and family* (Twelfth edition). Cengage learning.
- Güven, D. (2019) Zihin yetersizliği olan öğrencilerin devam ettiği destek eğitim odası hizmetine yönelik bir durum çalışması. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi.
- Howard-Rose, D., ve Rose, C. (1994). Students' adaptation to task environments in resource room and regular class settings. *Journal of Special Education*, 28(1), 3. <https://doi.org/10.1177/002246699402800102>
- Howells, J. (2006). *The impact of the resource room on peer relationships*. (Unpublished master Thesis). Rowan University.
- Kabasakal, K. (2007). *Zihinsel Engellilik. Zihinsel, Ruhsal, Duygusal Engellilik*. Lokomotif Medya
- Kale, M. ve Demir, S. İlkokullardaki Destek Oda Eğitiminin Türkçe ve Matematik Derslerindeki Başarı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 10(4), 48-58.
- Kalkan, Ç. ve Eroğlu, S. (2016). Destek eğitim odalarında üstün/özel yetenekli öğrenciler için STEM materyallerine dayalı örnek etkinliklerin tasarlanması. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 4(2), 36-46.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınevi.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, Gelişimi ve İlkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(02), 1-13.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (1997). *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi*. Engin Yayınevi
- Kesiktaş, A. D. (2006). *Kaynaştırma ve risk grubu öğrencilerinin ders çalışma becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi.
- Kaya U. ve Daştan, A. (2005). Toplam kalite yönetiminin muhasebe mesleğinde uygulanabilirliği üzerine bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 19(1), 385-400.
- Kırcaali-İftar, G. (1992). Özel eğitimde kaynaştırma. *Eğitim ve Bilim*, 16(86), 45-50.
- Kırcaali-İftar, G. (1995). *Aile ve Çevre Eğitimi Ders Notları*. Anadolu Üniversitesi.

- Kırcaali-İftar, G. (2012). *Otizm spektrum bozukluğuna genel bakış. Otizm spektrum bozukluğu olan çocuklar ve eğitimleri*. 17-46. Vize Yayıncılık.
- Kış, H. (2013). *Destek Eğitim Odalarındaki Uygulamalara İlişkin Rehber Öğretmenler ve Özel Eğitim Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Kapusuzoğlu, Ş. (2008). Okula dayalı yönetimde denetim sisteminin işlevselliği ve katkısının değerlendirilmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 143-155.
- Koreen, R. H. (2001). *Resource and classroom teacher collaboration beginning reading instruction*. (Unpublished master thesis). University of Manitoba, Winnipeg.
- Krishnakumar, P., Jisha, A. M., Sukumaran, S. K. ve Nair, M. K. C. (2011). Developing a model for resource room training for slow learners in normal schools. *Indian journal of psychiatry*, 53(4), 336.
- Lindsay, G. (2007). Educational psychology and the effectiveness of inclusive education/mainstreaming. *British Journal of Educational Psychology*, 77(1), 1–24. <https://doi.org/10.1348/000709906X156881>
- MEB Okulöncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140726-4.htm>
- McLoughlin, J. ve Kass, C. (1978). Resource Teachers: Their Role. *Learning Disability Quarterly*, 1(1), 56-62. doi:10.2307/1510964
- McNamara, B. E. (1989). *The Resource Room : A Guide for Special Educators*. State University of New York Press.
- McQuarrie, N. ve Zarry, L. (1999). Examining the actual duties of resource teachers. *Education*, 120(2), 378–253. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip&db=eue&AN=507675004&site=eds-live>
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research (Third Edition)*. A Wiley Imprint.
- Miles, M.B. ve Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2013). *Bütünleştirme Kapsamında Eğitim Uygulamaları Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2015). *Destek eğitim odası açılması hakkında genelge*.
- Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2010). *Okullarımızda neden niçin nasıl kaynaştırma. Yönetici, öğretmen ve aile kılavuzu*. 03.01.2011.
- Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2018) *İlköğretim Kurumları ve Orta Öğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgeleri* <https://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/kategori/7>
- Nar, B. (2017). *Üstün / özel yetenekli öğrencilere yönelik destek eğitim odası uygulaması: Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlikleri ve görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Okumuş, A. ve Duygun, A. (2008). Eğitim Hizmetlerinin Pazarlanmasında Hizmet Kalitesinin Ölçümü ve Algılanan Hizmet Kalitesi ile Öğrenci Memnuniyeti Arasındaki İlişki. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 8(2). 17–38.
- Oswald L. J. (1995). *School -Based Management*. Springer.
- Özet, İ. (2014). *Kent araştırmaları ve nitel yöntem*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Öztekin, A. (2015) Devletin Asli ve Sürekli Görevleri (temel kamu hizmetleri) *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi* (30), 10-19.
- Pesen H. (2019) Destek eğitim odaları uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi.

- Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2013). *Bütünleştirme Kapsamında Eğitim Uygulamaları Öğretmen Kılavuz Kitabı*.
- Saraç, T., Çolak, A. (2012). Kaynaştırma Uygulamaları Sürecinde İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüş ve Önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 13-28.
- Sarı, H. (2000). *An Analysis of the Policies and Provision for Children with Special Educational Needs in England and Turkey* (Unpublished doctoral thesis). Oxford Brookes University.
- Sarı, H. (2002). *Özel eğitime muhtaç öğrencilerin eğitimleriyle ilgili öneriler*. Pegem Akademi.
- Semiz, N. (2018). *Özel gereksinimli öğrencilere yönelik destek eğitim odası uygulamalarına ilişkin öğretmen ve aile görüşlerinin belirlenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Sezgin, O. (2019). *Eğitim: Kavram ve Kuram*. Kalem Vakfı Yayıncılık.
- Sucuoğlu, B. (Ed.), Kırcaali-İftar, G., Tekin-İftar, E., Kaner, S. ve Bakkaloğlu, H. (2009). *Zihin Engelliler ve Eğitimleri*. Kök Yayıncılık.
- Sullivan, P. D. ve McDaniel, A. E. (1983). Pupil Attendance in Resource Rooms As One Measure Of Time On Task Variable. *Journal Of Learning Disabilities*, 16(7), 398-399
- Swanson, E. A. ve Vaughn, S. (n.d.). An observation study of reading instruction provided to elementary students with learning disabilities in the resource room. *Psychology in the Schools*, 47(5), 481-492. <https://doi.org/10.1002/pits.20484>
- Talas, S., Kaya, F., ve Yıldırım, N. (2016). Destek eğitim odaları ve öğretmenler üzerine betimsel bir çalışma: Tokat ili örneği. *Journal of European Education*, 6(3), 31-42.
- T.C. Resmi Gazete, (2006). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. *Resmi gazete*. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/05/20060531-2.htm>
- T.C. Resmi Gazete, (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu. 14574 Sayılı *Resmi gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>
- T.C. Resmi Gazete, Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. *Resmi gazete*. 1.7.2005
- T.C. Resmi Gazete, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, *Resmi gazete*. 30471, 7.07.2018,
- UNICEF. (1989). Convention on the Rights of the Child.
- Uzuner, Y. (1998). *Eğitimde niteliksel araştırma yöntemleri*. Doktora Ders Notları. Anadolu Üniversitesi.
- Ünal, H. (2008). *Birlikte Eğitim Ortamındaki Zihinsel Yetersizlikten Etkilenmiş Öğrencilere Destek Eğitim Odasında Verilen Destek Eğitimin Etkililiği*. (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi.
- Ünay, E. (2012). *Bireysel Destek Eğitiminin Kaynaştırma Öğrencilerinin Matematik Başarıları ve Öz yeterlilik Alguları Üzerindeki Etkililiği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Whittaker, C. R. ve Taylor, L. S. (1995). Do Resource Room Teachers Have Sufficient Planning Time? *Journal of Educational & Psychological Consultation*, 6(3), 247. https://doi.org/10.1207/s1532768xjepc0603_5
- Yasin, A. K. A. Y. ve Küçükkaragöz, H. Öğrencilerin Performans Puanları ile Başarı ve Tutum Puanları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (58), 539-548.
- Yavuz, F. (2016). *Zihinsel engelli çocuğu olan ailelerin karşılaştıkları sosyal dışlanma sorunsalı üzerine bir araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Yazçayır, G. (2020). *Özel Gereksinimli Öğrencilere Yönelik Destek Eğitim Odası Uygulamalarının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Anadolu Üniversitesi.

Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112).

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, N. (2008). Neoliberal küreselleşme ve eğitim. D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi 11, 13-32.